

Auditjaarplan gemeente Almere

Boekjaar 2021

Verbijzonderde interne controle

Afdeling Financiën & Control

Versie : definitief
Datum : 21-6-2021
Auteur : P. Bos

INHOUDSOPGAVE

1	MANAGEMENTSAMENVATTING	4
2	VERBIJZONDERDE INTERNE CONTROLES 2021	5
2.1	Team Audit	5
2.2	Inleiding	5
2.3	Doel	5
2.4	Stakeholders	5
2.5	Controleaanpak en werkwijze	5
2.5.1	<i>Controleaanpak</i>	5
2.5.2	<i>Werkwijze</i>	6
2.6	Materialiteit	6
2.6.1	<i>Materialiteit en controletolerantie</i>	6
2.7	<i>Scoping en risicoanalyse- en inschatting</i>	7
2.7.1	<i>Scoping</i>	7
2.7.2	<i>Risicoanalyse en -inschatting</i>	8
2.8.1	<i>Toelichting diepgang controle</i>	8
2.8.2	<i>Standaard en ad-hoc controles</i>	9
2.8.3	<i>Aantal waarnemingen</i>	9
3	Fiscaal in control 3.1 Fiscaal in control - inleiding	10
3.2	Strategisch fiscaal beleidsplan	10
3.3	Aanpak	11
3.4	Procesinrichting	11
3.5	Risicoanalyse	12
4	ACCOUNTANT	13
4.1	Inleiding	13
4.2	Doelstelling	13
4.3	Werkwijze en communicatie	13
4.4	Controleaanpak	13
4.5	Normen- en toetsingskader	14
4.6	Invulling NVCOS 610	14
5	PRAKTISCHE ZAKEN	16
5.1	Inleiding	16
5.2	Betrokkenen	16
5.3	Planning	16
5.4	Communicatie	17
5.5	Randvoorwaarden efficiënte interne controle	17
5.6	Onafhankelijkheid en deskundigheid	17
5.7	Omgang met persoonsgegevens	17
6	BIJLAGEN	18
6.1	Inleiding bijlagen	18

BIJLAGE 1 – RISICOANALYSE OP PROCESNIVEAU	19
BIJLAGE 2 – FRAUDERISICOANALYSE.....	20
BIJLAGE 3 – INSCHALING UITKOMSTEN / BEVINDINGEN BOEKJAAR 2020.....	22
BIJLAGE 4 – IMPACT RISICOFACTOREN OP PROCESNIVEAU	23
BIJLAGE 5 – OVERALL RISICOANALYSE (SCOPING)	24
BIJLAGE 6 – STEEKPROEFSYSTEMATIEK - BIJ EEN GEGEVENSGERICHT CONTROLEAANPAK -	26
BIJLAGE 7 – SYSTEMATIEK - BIJ EEN PROCESGERICHT CONTROLEAANPAK -	27

1 Managementsamenvatting

Voor u ligt het auditjaarplan 2021 van de gemeente Almere. Dit plan is door de verbijzonderde interne controle van team Audit & Risk, afdeling Financiën en Control opgesteld. Dit auditplan vormt de basis voor de uit te voeren verbijzonderde interne controlewerkzaamheden voor het begrotingsjaar 2021 en is bestemd voor een brede groep stakeholders, waaronder het MT F&C, de concerncontroller en de accountant. De wethouder financiën ontvangt dit auditjaarplan ter kennisgeving.

Centraal staat dat de gemeente Almere ambieert een financieel gezonde stad te zijn met een transparante en betrouwbare bedrijfsvoering. Met taakstellingen op de bedrijfsvoering, een organisatiestructuur die zich aan het settelen is en met diverse ontwikkelingen liggen hier flinke uitdagingen. Daarom is het uitgangspunt van de gemeente om compliant te zijn en dat ook te blijven.

Een belangrijke ontwikkeling die dit ondersteunt is de bestuurlijke rechtmatigheidsverantwoording, waarbij het college een eigen oordeel geeft over de rechtmatigheid. In 2021-22 'oefenen we met deze verantwoording, zodat in 2023 over het begrotingsjaar 2022 op een juiste wijze verantwoording kan worden afgelegd. Met de rechtmatigheidsverantwoording wil het ministerie van Binnenlandse Zaken (BZK) de politieke aanspreekbaarheid van het bestuur vergroten én het gesprek tussen raad en college versterken.

Als basis voor deze verantwoording hanteert de gemeente het internal control framework (ICF). Daarbij ligt de nadruk op de belangrijkste (financiële) processen van de gemeente. Daarnaast heeft de verbijzonderde interne controle voor 2021 een aantal uitdagende ambities, waaronder het uitvoeren van tussentijdse (niet-structurele) audits, het uitvoeren van data-gestuurde audits en analyses, het inrichten en verder borgen van fiscale en IT-control.

Belangrijk is dat de basis op orde blijft. Dit betekent dat interne controles op de belangrijkste financiële processen onderdeel blijven van het dagelijkse werk. De resultaten delen wij met de stakeholders. We borgen de kwaliteit vooraf door dit auditplan af te stemmen met onder meer de accountant, de concerncontroller, het MT F&C en de wethouder financiën.

We sluiten deze managementsamenvatting af door te verwijzen naar de onderwerpen die in de onderliggende hoofdstukken worden beschreven. In hoofdstuk 3 ligt de nadruk op de controleaanpak en diepgang van de verbijzonderde interne controle, de materialiteit, de risicoanalyse en de scoping van de belangrijkste financiële processen. In hoofdstuk 4 wordt de rol van de accountant beschreven, in hoofdstuk 5 de praktische zaken en in hoofdstuk 6 staan de bijlagen.

2 Verbijzonderde interne controles 2021

2.1 Team Audit

De verbijzonderde interne controle maakt onderdeel uit van team Audit & Risk, afdeling Financiën & Control. De interne controles worden vanuit objectiviteit en onafhankelijkheid uitgevoerd. Team Audit is toetsend en signalerend gericht op het verwerken van de 'checks & balances' op de afdelingen. Dit gebeurt zoveel mogelijk in afstemming met de afdelingsmanagers.

2.2 Inleiding

Dit auditjaarplan vormt de basis voor de uit te voeren verbijzonderde interne controle werkzaamheden gedurende het begrotingsjaar 2021. Dit auditjaarplan beschrijft de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de verbijzonderde interne controle binnen de gemeente Almere. Met de verbijzonderde interne controle wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan een goed functionerende organisatie. De uitkomsten van de interne controles zijn van meerwaarde voor de raad en het college, maar zijn ook van betekenis voor de concerndirectie en het management van de gemeente.

De controle van de belangrijkste financiële processen wordt veelal structureel uitgevoerd. Overige onderwerpen of specifieke thema's of aandachtsgebieden worden incidenteel getoetst. Dit is enerzijds sterk afhankelijk van de behoefte van de organisatie, maar wordt anderzijds begrensd door beschikbare capaciteit. Bij de uitvoering van de verbijzonderde interne controle wordt samengewerkt met een groot deel van de ambtelijke organisatie: concerncontroller, business controllers, strategische adviseurs, afdelingsmanagers, proceseigenaren en procesadviseurs.

2.3 Doel

Met de uitvoering van de verbijzonderde interne controle wordt een redelijke mate van zekerheid verkregen over de kwaliteit en de rechtmatigheid van het financiële beheer. Om dit vast te stellen richt de verbijzonderde interne controle zich op het toetsen van de belangrijkste financiële processen. Welke processen dat zijn wordt jaarlijks bepaald op basis van de materialiteit van de posten en stromen in de jaarrekening in combinatie met de uitkomsten van risicoanalyses.

2.4 Stakeholders

De belangrijkste stakeholders voor de verbijzonderde interne controle zijn:

- Raad (wordt via de rapportages van de accountant geïnformeerd)
- College (namens de wethouder financiën)
- Concerndirectie (namens de concerncontroller)
- Afdelingsmanagement
- Accountant (extern)

2.5 Controleanpak en werkwijze

2.5.1 Controleanpak

De verbijzonderde interne controle toetst bij de beoordeling van de processen of de belangrijkste risico's worden beheerst. Deze risico's volgen uit de processen en uit de uitgevoerde risicoanalyse. Evidente beweringen die worden getoetst zijn juistheid (getrouwheid), volledigheid en rechtmatigheid.

De verbijzonderde interne controle gaat uit van een interne beheersingsomgeving die in control is (door het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden, tenzij uit de risicoanalyse of tijdens de uitvoering van de interne controle blijkt dat dit niet juist is). In dat geval worden extra waarnemingen

uitgevoerd om alsnog de gewenste zekerheid te verkrijgen. Het uitgangspunt voor de IT-omgeving is (in termen van de accountant) '**reliant** on controls' (voor het proces inkoop en subsidies).

De verbijzonderde interne controle voert zowel proces- als gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit. De procesgerichte controles zijn vooral gericht op het toetsen van het proces, terwijl bij de gegevensgerichte controle alleen het resultaat daarvan wordt gecontroleerd. De keuze tussen een proces- of gegevensgerichte controle (of een combinatie van beide) is afhankelijk van de uitkomsten van de proces- en risicoanalyse.. In bijlage 5 is dit in detail uitgewerkt.

2.5.2 Werkwijze

Voor iedere verbijzonderde interne controle wordt een controleplan opgesteld. De opzet van het plan kent een vast stramien. In het controleplan wordt een korte beschrijving van het proces gegeven aangevuld met de financiële omvang, de doelstelling van de controle, nieuwe ontwikkelingen, de uitkomsten van de risicoanalyse, de controleaanpak en de planning voor de uitvoering van de controlewerkzaamheden. De controleplannen worden afgestemd en gedeeld met de betrokkenen (afdelingsmanager, proceseigenaar). De controleplannen worden achteraf ook met de accountant gedeeld.

Van alle uitgevoerde interne controles wordt een controlerapport opgesteld. Ook dit rapport kent een vast format. Het controlerapport bevat bevindingen en adviezen. De bevindingen kunnen betrekking hebben op tekortkomingen in de AO/IB, maar kunnen ook betrekking hebben op geconstateerde financiële fouten of onzekerheden. De uitkomsten worden gedeeld met de belanghebbenden.

2.6 Materialiteit

Informatie is materieel indien het weglaten of onjuist weergeven de economische beslissingen die lezers op basis van de jaarrekening nemen, kan beïnvloeden. De materialiteit is een kritische grens die gebruikt wordt bij de controle en dus ook bij het bepalen van het aantal deelwaarnemingen. De materialiteit wordt ook gebruikt bij de evaluatie van geïdentificeerde financiële fouten en onzekerheden om het effect op aard van de controleverklaring te bepalen.

De materialiteit voor planningsdoeleinden is gebaseerd op de begroting 2021. Per jaareinde evalueert de interne controle de materialiteit aan de hand van de realisatiecijfers. Dit is om te bepalen of voldoende deelwaarnemingen zijn uitgevoerd en of voldoende controlezekerheid is verkregen.

2.6.1 Materialiteit en controletolerantie

Als uitgangspunt voor het bepalen van de tolerantie wordt de kadernota rechtmatigheid gehanteerd.

Oordeel				
	Goedkeurend	Beperkend	Oordeelsonthouding	Afkeurend
Afwijkingen (fouten) in de verantwoording	< 1%	> 1% en < 3%	n.v.t.	> 3%
Onzekerheden in de controle/verantwoording	< 3%	> 3% en < 10%	> 10%	n.v.t.
Omvangbasis	Totale lasten exploitatie en reserves gemeente Almere (in miljoen euro's)			

Op basis van bovenstaande tabelwaardes betekent dit het volgende voor de verantwoording:

	Goedkeurend	Beperkend	Oordeelonthouding	Afkeurend
Afwijkingen (fouten) in de verantwoording	< €10.000.000	> €10.000.000 en < €30.000.000	n.v.t.	> €30.000.000
Onzekerheden in de controle/verantwoording	< €30.000.000	> €10.000.000 en < €100.000.000	> €100.000.000	n.v.t.
Omvangbasis	Totale lasten exploitatie en reserves gemeente Almere: €1,0 miljard			

Bij de uitvoering van de interne controles wordt uit voorzichtigheid een afslag toegepast voor niet-gecontroleerde massa als gevolg van het toepassen van steekproeven en deelwaarnemingen. Een specifieke rapportagetolerantie wordt niet gehanteerd. Dit betekent dat **alle** fouten en onzekerheden (materieel en niet-materieel) worden gerapporteerd. Een rapporteringstolerantie van €100.000 wordt gehanteerd (zie het cliënt auditplan van de accountant).

2.7 Scoping en risicoanalyse- en inschatting

In dit deel van het auditjaarplan staat centraal welke processen in 2021 in scope zijn. Of een proces in 2021 in scope is, is afhankelijk van verschillende factoren, waaronder: ontwikkelingen, financieel belang, uitkomsten risico- en procesanalyse en bevindingen vorig jaar.

2.7.1 Scoping

De scoping is een weergave van de financiële administratie van de gemeente Almere vertaald naar (homogene) processen. Deze processen zijn veelal de belangrijkste financiële processen die worden betrokken bij de verbijzonderde interne controle. Omdat de accountant in zijn controle uitgaat van een procesgerichte controle, is de scoping dus ook voor hen een belangrijk hulpmiddel voor de relatie tussen de diverse processen van de gemeente Almere en de financiële verantwoording.

De focus van de interne controle richt zich primair op de processen met een materiële financiële omvang. De processen die in omvang lager zijn, worden in eerste instantie niet gecontroleerd. Afhankelijk van de uitkomsten van de risicoanalyse of op basis van signalen uit de organisatie worden ook niet materiële processen getoetst. De onderstaande tabel geeft de processen weer die in 2021 in **scope** zijn, aangevuld het aantal uit te voeren deelwaarnemingen en overall risico-inschatting. De bedragen zijn conform de begroting 2021 en worden per jaareinde aangepast aan de realisatie over 2021. In **bijlage 5** zijn de details opgenomen.

Proces	Bedrag	Aantal	Risico	Proces	Bedrag	Aantal	Risico
Belastingen	€ 94	23	H	Leges wabo	€ 12	3	H
Leges burgerzaken	€ 2	1	L	Parkeren	€ 12	3	L
Verhuur (panden)	€ 14	5	H	Personeel	€ 157	5	L
Verhuur (sport)	€ 2	1	L	Levensonderhoud	€ 120	30	H
Verhuur (grond)	€ 2	1	L	Inkomensoverdrachten	€ 179	43	H
Grondverkoop	€ 156	38	H	Grondexploitatie	n.v.t.	n.v.t.	H
Inkoop & Aanbesteding	€ 254	20	H ¹	Overige opbrengsten	€ 5	5	H
WMO en jeugd	€ 72	18	H	-			

¹ Voor inkoop schatten we het risico 'laag' in, voor aanbesteding 'hoog'.

De aantallen die vermeld staan in de bovenstaande tabel zijn de minimaal uit te voeren aantallen. In werkelijkheid worden meer deelwaarnemingen gecontroleerd, mede als gevolg van de three-lines-of-defence.

2.7.2 *Risicoanalyse en –inschatting*

Diverse factoren zijn betrokken bij de risicoanalyse per proces:

- wat is de politieke gevoeligheid?
- is sprake van financieel, imago of ander soort risico?
- wat is de complexiteit (maatwerk of routine)?
- wat is de complexiteit (homogeen of heterogene massa)?
- wat is de complexiteit van de wet- en regelgeving?
- wat is de complexiteit van de verslaggeving?
- wat is de kans op transacties buiten het proces om?
- zijn er wijzigingen in processen en mensen?
- zijn er nieuwe (relevante) ontwikkelingen (zie paragraaf 3.2)?
- wat zijn de procesrisico's (zie bijlage 1)?
- wat is het frauderisico (zie bijlage 3)?
- wat zijn de uitkomsten van vorig jaar / voorgaande jaren (zie bijlage 4)?

De (risico)inschattingen zijn gebaseerd op de best mogelijke inschatting maar is uiteraard onderhevig aan een bepaalde mate van subjectiviteit (professional judgement). Het kan betekenen dat de inschatting van de verbijzonderde interne controle van de accountant afwijkt. Door afstemming vooraf wordt dit zoveel mogelijk voorkomen.

In **bijlage 4** is van alle processen in scope is de risicoanalyse per factor uitgewerkt naar een risico-inschatting: laag, hoog of significant. Het eindresultaat, een gemiddelde van de risicoanalyse, is opgenomen in de tabel in paragraaf 2.7.1.

2.8 *Diepgang verbijzonderde interne controle*

2.8.1 *Toelichting diepgang controle*

De diepgang van de verbijzonderde interne controle is afhankelijk van diverse factoren, waaronder:

- uitkomsten risicoanalyse
- uitkomst scoping
- input interne stakeholders
- input accountant

De accountant heeft bij het bepalen van de diepgang van de controle en bij het bepalen van het aantal uit te voeren waarnemingen een belangrijke rol. Dit vloeit voort uit de opdracht die de accountant van de raad heeft gekregen om een oordeel te geven over de getrouwheid en rechtmatigheid. Als gevolg hiervan sluit de verbijzonderde interne controle zoveel mogelijk aan bij de (steekproef)methoden van de accountant.

Een uiterst **belangrijk uitgangspunt** is dat de gemeente Almere weliswaar aansluit bij de methodiek van de accountant, maar de gemeente heeft altijd een eigen verantwoordelijkheid om haar eigen controleaanpak en diepgang te bepalen, zodat zelfstandig een oordeel kan worden gegeven over de getrouwheid en rechtmatigheid.

Om aan deze uitgangspunten goed invulling te geven, gaat de verbijzonderde interne controle er vanuit dat:

- De controlemethodiek van de accountant een minimumpositie is; we moeten minimaal voldoen aan de eisen van de accountant, simpelweg omdat dit volgt uit de opdracht die de raad aan de accountant heeft gegeven.
- Als we afwijken van dit minimum lichten we dit toe in de individuele controleplannen.

Dat er afwijkingen zullen zijn, is niet vreemd. Dit komt omdat de verbijzonderde interne ook als doel heeft de organisatie te helpen om processen te verbeteren. Dit betekent in het algemeen dat de diepgang van de verbijzonderde interne controle verder gaat dan die van de accountant, vaak ook in afstemming met de stakeholders.

2.8.2 Standaard en ad-hoc controles

Bij de interne controles wordt onderscheid gemaakt tussen standaard en ad-hoc controles. De standaardcontroles zijn de controles van de belangrijkste financiële processen die volgen uit de scoping. Deze controles worden jaarlijks uitgevoerd en worden ook wel aangeduid als de 'ICA-controles'. De ad-hoc controles volgen over het algemeen uit een inventarisatie bij de stakeholders die aangeven welke specifieke wensen zij hebben. Of deze wensen allemaal uitgevoerd kunnen worden is afhankelijk van de prioriteit die hieraan wordt gegeven en aan de capaciteit die hiervoor intern beschikbaar is. Deze ad-hoc controles worden ook wel aangeduid als de 'ICB-controles'.

2.8.3 Aantal waarnemingen

In de individuele controleplannen wordt het aantal waarnemingen van de ICB-controles nader uitgewerkt. In deze paragraaf staan het aantal waarnemingen van de ICA-controles centraal. Het aantal waarnemingen wordt bepaald op basis van de tabellen van de accountant (zie bijlage 6 en 7).

Deze factoren samen resulteren per proces in scope in het **minimum** aantal te controleren waarnemingen zoals vermeld in de tabel in paragraaf 2.7.1.

3 Fiscaal in control

3.1 Fiscaal in control - inleiding

Ook op fiscaliteit heeft de gemeente Almere ambitie om zich te verbeteren. Inmiddels is bekend dat de Belastingdienst (BD) het horizontaal toezicht (HT) op gemeenten heeft aangescherpt. Hiervoor heeft de BD programma DHT 'Doorontwikkeling Horizontaal Toezicht' opgezet.

Het huidige HT is gebaseerd op een doorlopende overeenkomst met de BD. Deze overeenkomst wordt eenzijdig opgezegd door de BD. Nieuwe convenanten onder DHT worden alleen afgesloten als organisaties aantoonbaar kunnen maken te voldoen aan de eisen van de BD. Het nieuwe convenant wordt dan voor drie jaar aangegaan. Na die drie jaar moet een organisatie opnieuw aantonen te voldoen aan de eisen van DHT. Wil je als organisatie voldoen aan DHT dan dient voldaan te worden aan 6 geschiktheidscriteria. Dit zijn:

1. De bereidheid om transparant te zijn.
2. Een goede werkrelatie met de BD te onderhouden.
3. Het hebben van een fiscale strategie.
4. Het kunnen overleggen van een risicoanalyse (inclusief key risks)
5. Continue monitoring van de geïdentificeerde risico's.
6. Kwaliteit van derden gegevens borgen (zoals juiste codes loonheffing en premies)

De laatste drie criteria zijn ten opzichte van het huidige HT nieuw. Deze criteria vragen van de organisatie extra tijd en capaciteit (met name punt 5). Inmiddels zijn we als gemeente in gesprek met de BD om te kijken op welke wijze invulling gegeven kan worden aan DHT. De fiscale werkgroep neemt hierin het voortouw. Audit maakt hier onderdeel uit van deze werkgroep. De wethouder financiën ondersteunt het DHT.

3.2 Strategisch fiscaal beleidsplan

In het strategisch fiscaal beleidsplan is de missie van de gemeente vastgelegd: 'het voldoen aan fiscale wet- en regelgeving, dit fiscaal optimaal in te richten en in staat zijn om hier intern en extern tijdig, juist en volledig verantwoording over af te leggen'.

In het strategisch fiscaal beleidsplan zijn een aantal doelen geformuleerd:

- het inzichtelijk en beheersbaar hebben van fiscale risico's (en het benutten van kansen)
- fiscale werkzaamheden worden verricht conform de wet- en regelgeving met als uitgangspunt dat de gemeente wel haar fiscale positie optimaliseert
- gemeente Almere zal nooit bewust fiscale regels overtreden
- gemeente Almere zal proactief fiscaal overleg voeren ter afstemming met de Belastingdienst
- het tijdig en op een correcte wijze voldoen aan de diverse fiscale verplichtingen
- het implementeren van fiscale interne beheersmaatregelen
- de fiscale doelstellingen staan niet los van de algemene doelstellingen, maar sluiten daarbij aan
- het hebben van een goed georganiseerd documentatiesysteem voor fiscale stukken
- het zijn van een transparante en betrouwbare partner voor de interne en externe stakeholders
- het hebben van een op transparantie en vertrouwen gebaseerde relatie met de Belastingdienst in het kader van het convenanten horizontaal toezicht, en
- het zoveel mogelijk voorkomen van gerechtelijke fiscale procedures

De volgende doelen zijn handvaten die moeten leiden tot het volledig implementeren van een tax control framework. In dit kader heeft team Audit een rol, vanuit de derde lijn, om bij te dragen aan het fiscaal in control zijn.

3.3 Aanpak

Hieronder worden een aantal processen en initiatieven uitgewerkt waarbij zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de procescontroles zoals opgenomen in dit auditjaarplan. Aansluitend zien wij aandachtsgebieden waarin wij aanvullende fiscale controles willen organiseren.

3.4 Procesinrichting

Belangrijke onderdelen van de procesinrichting zijn:

1. Bepalen van de massa voor de grondslag van de steekproef en risicoanalyse.
2. Verantwoordelijkheid voor het trekken van de steekproef.
3. Voorbereiden en verzamelen van de facturen voor de fiscale controle.
4. Uitvoering van de controle en bepalen van de fiscale controlechecklisten.
5. Toetsen van het proces en de uitkomsten van de controle (inclusief leren en verbeteren).
6. Delen van de rapportage met de interne organisatie en met de belastingdienst.

1. Bepalen van de massa voor de grondslag van de steekproef en risicoanalyse

Uitgangspunt is dat zoveel mogelijk wordt aangesloten bij bestaande processen en systemen. Voor de fiscale controle betekent dat de gemeentebrede scoping als grondslag wordt gebruikt. Deze grondslag wordt op basis van risicoanalyse aangepast (wat is fiscaal relevant en wat niet). Hierdoor wordt de grondslag (massa) minder. Het bepalen van de massa voor de grondslag wordt uitgevoerd door team Audit.

2. Verantwoordelijkheid voor het trekken van de steekproef

De steekproef wordt getrokken uit de bij 1. gedefinieerde massa. De steekproef wordt statistisch bepaald door het team Onderzoek & Statistiek van de gemeente Almere. De materialiteit van de belastingdienst wordt hierbij gehanteerd en zoals toegelicht wordt gebruikt gemaakt van een afslag om uit te komen op een totaal van 200 posten (zie nadere toelichting in paragraaf 4.3). Het steekproefbestand wordt beschikbaar gesteld ten behoeve van stap 3. Het aantal steekproefposten kan lager uitvallen doordat een factuur de kans heeft vaker getrokken te worden. Dit is afhankelijk van de uitkomst van de steekproeftrekking.

3. Voorbereiden en verzamelen van de facturen voor de fiscale controle

In deze stap worden alle geselecteerde steekproevenposten in een apart map klaargezet voor de uitvoering van de fiscale controle. Het klaarzetten wordt uitgevoerd door een medewerker van de financiële administratie. Het gaat in totaal om circa 200 posten, per kwartaal zijn dat circa 50 posten, waardoor de tijd die daarmee gepaard gaat beperkt blijft.

4. Uitvoering van de controle en bepalen van de fiscale controlechecklisten

De uitvoering van de fiscale controle zal door concernfinanciën worden gedaan. Op basis van vooraf vastgestelde checklists wordt de fiscale controle uitgevoerd. De verwachting tijdsinspanning voor de fiscale controle per factuur wordt ingeschat op circa 10 tot 15 minuten. Uitgaande van een controle betekent dit circa 10 uur werk per kwartaal. De uitkomsten van de controle worden vastgelegd in een notitie.

5. Toetsen van het proces en de uitkomsten van de controle (inclusief leren en verbeteren)

De uitkomsten worden per kwartaal beoordeeld en getoetst door de fiscale specialist/team Audit. De uitkomsten kunnen aanleiding geven tot wijzigingen in het proces en/of tot nadere analyses.

Daarnaast wordt het proces geëvalueerd om te bekijken of het efficiënter ingericht kan worden.

6. Delen van de rapportage met de interne organisatie en met de belastingdienst.

De belangrijkste uitkomsten en voorstellen tot wijzigingen in het proces worden samengevat en gedeeld met het MT Financiën & Control, om eventuele vervolgacties te bepalen of in te zetten. Na akkoord worden de resultaten gedeeld met de belastingdienst, dit in lijn met het convenant 'horizontaal toezicht'.

3.5 Risicoanalyse

In verband met DHT is de fiscale werkgroep bezig met een inventarisatie van alle fiscale risico's. Op basis van die (initiële) risico-inschatting wordt bekeken hiervan de processen zijn beschreven en/of deze actueel zijn. Als de processen actueel zijn kan een goede inschatting worden gemaakt van de key-risks en beheersmaatregelen, zodat deze kunnen worden getoetst. De realisatie hiervan zal zijn eind 2021. Tussentijds zullen gesprekken worden gevoerd met de BD.

4 Accountant

4.1 Inleiding

Uit artikel 213 van de gemeentewet volgt dat de raad bij verordening regels vaststelt voor de controle op het financiële beheer en op de inrichting van de financiële organisatie. De raad wijst de accountant aan als bedoeld in artikel 393, BW2, die belast wordt met de controle van de jaarrekening en het daarbij verstrekken van de controleverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.

4.2 Doelstelling

De doelstelling van de accountant volgt dus artikel 213 en controleert of:

- de jaarrekening een getrouw beeld geeft van zowel de baten en lasten als de grootte en samenstelling van het vermogen
- de baten en lasten evenals de balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen
- de jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de BBV
- het jaarverslag met de jaarrekening verenigbaar is

4.3 Werkwijze en communicatie

De controle van de externe accountant vindt altijd plaats in twee delen;

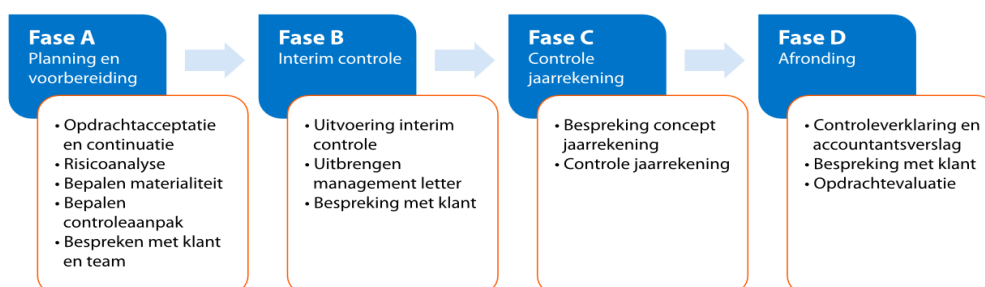
- de interim-controle; en
- de jaarrekeningcontrole.

De interim-controle wordt jaarlijks in het najaar uitgevoerd en is vooral gericht op de kwaliteit en toereikendheid van de administratieve organisatie en interne beheersing. Tijdens de interim ligt de focus op de onderdelen die voor de externe accountant het meest van belang zijn voor de getrouw- en rechtmatigheid van onze jaarrekening. De accountant vertaalt de uitkomsten van de interim-controle in de management- en boardletter en geeft daarmee inzicht in de stand van zaken betreffende de interne beheersing waar relevant voor de controle van de jaarrekening. In het voorjaar vindt de jaarrekeningcontrole plaats. De uitkomsten hiervan legt de accountant vast in het accountantsverslag.

In het proces rondom de boardletter en het accountantsverslag heeft de verbijzonderde interne controle een belangrijke rol (op inhoud en proces). Tevens is de verbijzonderde interne controle verantwoordelijk voor het bijhouden en monitoren van de OBIB – Opvolging Bevindingen Interne Beheersing. De OBIB wordt geactualiseerd naar aanleiding van de rapportages en vier keer jaar besproken in het MT F&C. Er worden dan acties uitgezet en actiehouders toegewezen. De doelstellingen zijn om de bevindingen zo spoedig mogelijk op te lossen.

4.4 Controleaanpak

De controleaanpak van de accountant ziet er schematisch als volgt uit

De accountant richt zich vooral op de getrouwheid en rechtmatigheid. Bij de getrouwheid stelt de accountant vast of de jaarrekening een getrouw beeld geeft over de cijfers in de jaarrekening (op programmaniveau). Bij de rechtmatigheid gaat het om het naleven van wet- en regelgeving, vertaald naar het normenkader. De accountant voert de controle uit op basis van een vooraf gestelde materialiteitsgrens.

De accountant bepaalt zelfstandig de controleaanpak maar stemt deze tijdig met de verbijzonderde interne controle af. Door vroegtijdige afstemming met de accountant kunnen aandachtspunten tijdig met de organisatie worden afgestemd en in de (individuele) controleplannen worden opgenomen.

De focus van de accountant ligt:

- Voor de getrouwheid van de jaarrekening op:
 - de volledigheid van de baten
 - de juistheid van de lasten
 - de waardering en presentatie (conform de BBV)
 - de periodeafgrenzing
- Voor de rechtmatigheid van de bestedingen op:
 - het normenkader
 - de mandaatregelingen.
 - het toekenning/afwijzing/bezwaar/beroep.
 - de recht/hogte/duur-aspecten
 - de prestatielevering

Deze aspecten vormen ook de (primaire) controledoelstellingen van de ICA/ICB controles.

4.5 Normen- en toetsingskader

Als grondslag voor de toetsing van de rechtmatigheid van het financiële beheer geldt het door het college vastgestelde normenkader. De raad neemt hier jaarlijks kennis van.

Het normenkader beperkt zich tot externe wet- en regelgeving, raadsbesluiten en –verordeningen. Collegebesluiten vallen niet onder de rechtmatigheidscontrole, tenzij de controle verplicht is op basis van hogere regelgeving of raadsbesluit. Verder beperkt het normenkader zich alleen tot die normen waarin bepalingen zijn opgenomen waar financiële consequenties uit kunnen voortkomen. Het gaat hier om *materiële* financiële consequenties. De verbijzonderde interne controle actualiseert samen met juridische zaken het normenkader en vertaalt het normenkader naar het toetsingskader, als onderdeel van de implementatie van het ICF (Internal Control Framework).

4.6 Invulling NVCOS 610

Bij de dagelijkse praktijkuitvoering maakt de accountant gebruik van de Handleiding Regelgeving Accountancy (HRA). De HRA bevat een selectie van de actuele regelgeving. Hieronder vallen ook de Nadere voorschriften controle- en overige standaarden (NV COS).

Een ontwikkeling die al een tijdje speelt en effect heeft op de rol van de verbijzonderde interne controle is NVCOS 610. Deze standaard gaat over de mate waarin accountants gebruikmaken van de verbijzonderde interne controle. In deze standaard en in de concept handreiking die daaruit volgt, worden vier gradaties onderscheiden:

Werkzaamheden verbijzonderde interne controle dragen bij aan	(1) Interne auditfunctie	(2) Interne beheers- maatregel	(3) Onderdeel interne beheersings- kader	(4) Verbetering aanlevering stukken
Aanlevering stukken			Almere	Almere
Input voor risicoanalyse			Almere	
Procesgerichte wzh				
Gegevensgerichte wzh				

In 2015 is standaard 610 rondom het steunen op de verbijzonderde interne controle aangescherpt. Deze aanscherping heeft gezorgd voor een verschuiving van de mate waarin de accountant steunt of gebruikmaakt van de werkzaamheden van de verbijzonderde interne controle. Daar waar de accountant in het verleden volledig of grotendeels steunde op de verbijzonderde interne controle (gradatie 1/2), is daar als gevolg van de aangescherpte standaard verandering in gekomen. Op dit moment ziet de accountant de interne controle als onderdeel van het beheersingskader of voor verbetering van de aanlevering van stukken (gradatie 3/4).

Consequentie van deze ontwikkeling is dat de accountant niet (volledig) kan volstaan met het kennisnemen van de uitkomsten van de verbijzonderde interne controle of het uitvoeren van deelwaarnemingen om de kwaliteit van de verbijzonderde interne controle te toetsen. Het betekent dat de accountant de werkzaamheden volledig moet re-performen en daarnaast meer controlewerkzaamheden zelfstandig moet uitvoeren. Een verzwaring van de (controle)belasting voor de accountant en daarmee ook voor de gemeente.

5 Praktische zaken

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk worden diverse praktische zaken beschreven, waaronder de betrokkenen, de globale planning, communicatie, randvoorwaarden en overige zaken.

5.2 Betrokkenen

In de verbijzonderde interne controle is de teammanager eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van de uitgevoerde interne controles. De daadwerkelijke uitvoering van de interne controles is belegd bij de verbijzonderde interne controle en worden hierbij (op dit specifieke vlak) ondersteund door de risicomanager, de procesadviseurs en de financial auditor.

Bij de uitvoering van de verbijzonderde interne controles zijn diverse functies/rollen betrokken.

Wie	Rol	Moment betrokkenheid
Raad	Toezichthouder	Eindrapportage
College	Bestuur	Eindrapportage
Concerncontroller	Toetsend en signalerend	Planning en rapportage
Afdelingsmanager	Integraal afdelingsverantwoordelijke	Planning en rapportage
Procesmanager	Verantwoordelijke voor processen	Planning, uitvoering en rapportage
Procesadviseurs	Ondersteuning van afdelings- en procesmanagers	Planning, uitvoering en rapportage

De wethouder financiën, de concerncontroller en het MT F&C ontvangen na afronding van de interne controles de eindrapportage. Mocht gedurende het jaar een significante tekortkoming in de interne beheersing geconstateerd worden die relevant is op bestuurlijk niveau, dan zal de verbijzonderde interne controle dit eerder onder de aandacht brengen.

5.3 Planning

De controle van de verbijzonderde interne controle heeft betrekking op het boekjaar 2021, waarbij de controleperiode loopt van mei 2021 tot en met april 2022. De interne controles worden verspreid over het jaar uitgevoerd, dit verschilt per proces. De globale planning is hieronder opgenomen:

Wat	Wanneer	Wie
Opzet en bestaan	Vanaf mei 2021	VIC + procesadviseurs
Controleplan	Juni 2021	VIC
Uitvoering	2021 - maart 2022	VIC
Auditmemo (eerste deel interim)	September 2021	VIC + afdelings- en procesmanager
Interim-controle accountant (deel 1)	Oktober 2021	VIC + accountant
Management- en boardletter	November 2021	VIC + accountant
Accountant in raad (politieke markt)	December 2021	Accountant
Interim-controle accountant (deel 2)	Maart 2022	VIC + accountant
Definitief rapport (tweede deel interim)	April 2022	VIC + afdelings- en procesmanager
Opzet en bestaan	Vanaf mei 2022	VIC + procesadviseurs

De teammanager van de verbijzonderde interne controle stelt voor het bestuurlijke traject van de boardletter een separate planning op en stemt dit met de accountant af (deadline juli 2021). In de controleplannen per proces wordt de planning nader uitgewerkt.

5.4 Communicatie

Het controlejaar kent vele communicatiemomenten; bij de afstemming van de planning, de uitvoering van de controles en het opstellen van de rapportages. Alle betrokkenen worden tijdig geïnformeerd via intranet, een agendaverzoek, een mail of anders. Als sprake is van te bespreken stukken, zoals controleplan of –rapport, dan worden deze tijdig beschikbaar gesteld, zodat er ruim voldoende tijd is voor hoor en wederhoor.

5.5 Randvoorwaarden efficiënte interne controle

Om de verbijzonderde interne controle zo efficiënt en effectief mogelijk uit te kunnen voeren en de juiste conclusies te kunnen trekken is uitgegaan van de volgende randvoorwaarden:

- Medewerking vanuit afdelingen
 - aanlevering van dossiers, lijstwerk et cetera
 - beschikbaar voor eventuele inhoudelijke vragen en toelichtingen.
- Medewerking vanuit financieel beheer
 - aanleveren van analyses, saldilijsten, sub-administraties et cetera
 - beschikbaar voor eventuele inhoudelijke vragen en toelichtingen
- Medewerking vanuit ICTAR
 - toegang tot relevante applicaties
 - aanleveren van dossiers, lijstwerk et cetera
- Medewerking van de afdelings- en procesmanagers en teamleiders of business controllers voor de bespreking van het controleplan en het controlerapport

5.6 Onafhankelijkheid en deskundigheid

Doordat de verbijzonderde interne controle zich niet binnen de vakafdeling bevindt is sprake van een onafhankelijke positie binnen de organisatie. Tevens kent verbijzonderde interne controle een ‘open lijn’ naar de concerncontroller en de gemeentesecretaris. Hierdoor is de objectiviteit voor de uitvoering van de controle geborgd.

Met de reguliere gesprekscyclus en het volgen van in- en externe opleidingen en cursussen waarborgen we onze competenties en onze deskundigheid. Daarnaast brengen we ervaringen mee uit andere processen (andere blik) en betrekken we de kennis en ervaring van eerdere jaren. Iedere drie jaar wisselt de auditor van proces.

5.7 Omgang met persoonsgegevens

Uit hoofde van hun rol krijgt de verbijzonderde interne controle bij de uitvoering veel (persoons) informatie te zien. Met deze informatie wordt zeer zorgvuldig omgegaan. Wij zijn ons zeer bewust van de (mogelijke) gevoeligheid van deze informatie. Bij twijfel over het gebruik van informatie stemmen we dit collegiaal met elkaar en met de privacy-coördinator af.

6 Bijlagen

6.1 Inleiding bijlagen

In deze bijlage worden aspecten beschreven die relevant zijn voor de overall risicoanalyse die (uiteindelijk) bepalend is voor de scoping en de risico-inschatting (laag, hoog, significant). De relevante aspecten zijn:

- inschatting risicoanalyse op procesniveau (vertaald in heatmap) : **bijlage 1**
- inschatting frauderisico (met en gradatie groter dan 4) : **bijlage 2**
- uitkomsten / bevindingen boekjaar 2020 (in heatmap) : **bijlage 3**
- inschatting impact risicofactoren per proces (vertaald in tabel) : **bijlage 4**

De uitkomsten van de overall risicoanalyse resulteert in de scoping waarin de risico-inschatting is verwerkt. Dit overzicht is opgenomen in **bijlage 5** (tabel). De bijlagen worden afgesloten met **bijlage 6 en bijlage 7**, waarin de systematiek van de accountant, die is gebruikt bij het bepalen van het aantal waarnemingen (gegevens- en procesgericht), wordt beschreven en toegelicht.

BIJLAGE 1 – RISICOANALYSE OP PROCESNIVEAU

Hieronder is de heat map te zien waarin belangrijke risico's van de financieel materiële processen zijn verwerkt. De nummers van de processen refereren aan de nummers die zijn gebruikt in het scoping document. Bij de inschatting is uitgegaan van het risico **na** de invloed van de maatregelen van interne beheersing².

Kans/Frequentie	> 70%						
	50% - 70%						
	30% - 50%	Z		G			
	10% - 30%	H	A	D	J	L	F
	< 10%	C/I	E	B	M	K	N
PROCESRISICO'S		<125k	125k - 500k	500k - 1250k	1250k - 2500k	> 2500k	
		Impact					

Nr.	Proces	Gradatie risico	Nr.	Proces	Gradatie risico
A	Afval	laag	I	Parkeren	laag
B	Belastingen	laag	J	Personeel	laag
C	Leges burgerzaken	laag	K	Levensonderhoud	laag
D	Verhuur	laag	L	Inkomensoverdrachten	laag
E	Grondverkoop	laag	M	Treasury	laag
F	Inkoop en aanbesteding	hoog	N	Grondexploitatie	laag
G	Jeugd en WMO	hoog	Z	Overige opbrengsten	laag
H	Leges WABO en openbare ruimte	laag			

De processen die in het licht- of donkergroene vlak vallen worden als laag risico geschat. De gele en oranje vlakken als hoog risico en de rode vlakken als significant risico. Deze uitkomst is vertaald naar de tabel in **bijlage 4**, kolom 10.

² De accountant gaat standaard uit van een bruto risico-inschatting, de VIC redeneert vanuit netto.

BIJLAGE 2 – FRAUDERISICOANALYSE

Alle frauderisico's die een risicoscore hebben van 4 of hoger worden in de impactanalyse op procesniveau (**bijlage 4**) als hoog aangemerkt. Alle overige frauderisico's zijn laag. Voor wat betreft de frauderisico's met de hoogste score (6), geldt dat nadere analyse moet uitwijzen of sprake is van een hoog of een significant risico.

Nr.	Proces (ICA)	Frauderisico	Kans	Omvang	Score	Impact
1	Inkoop	Het risico dat de ambtenaar bij onderhands inkopen een bevriende leverancier de opdracht gunt met als gevolg financieel voordeel voor de ambtenaar en/of de leverancier.	2	3	6	hoog
2	Inkoop	Het risico dat de ambtenaar bij onderhands aanbesteden bevriende aannemer de opdracht gunt met als gevolg financieel voordeel voor de ambtenaar en/of de aannemer.	2	3	6	hoog
3	Inkoop	Het risico dat door ambtenaren en/of aannemers/leveranciers valse facturen worden ingediend met als gevolg financieel voordeel (oplichting).	2	3	6	hoog
4	Belastingen	Het risico dat door de ambtenaar bewust vorderingen worden afgeboekt en/of opdrachten voor terugbetaling worden gegeven met als gevolg financieel voordeel voor de ambtenaar en/of de burger.	2	2	4	hoog
5	Belastingen	Het risico dat onjuiste of onvolledige informatie wordt verstrekt met als gevolg om voor een kwijtschelding/vermindering in aanmerking te komen.	2	2	4	hoog
6	Afval	Het risico dat de ambtenaar bij het opstellen/afsluiten van contracten prijsafspraken maakt met een 'bevriende' leverancier (grondstof verwerker) met als gevolg financieel voordeel voor de ambtenaar en/of de leverancier.	2	2	4	hoog
7	Afval	Het risico dat een medewerker vergoedingen ontvangt voor het verzamelen en het storten van illegaal afval met als gevolg financieel voordeel voor de medewerker en/of burger/bedrijf.	2	2	4	hoog
8	Afval	Het risico dat een medewerker vergoedingen ontvangt voor het transport en het wegen van illegaal afval met als gevolg financieel voordeel voor de medewerker en/of burger/bedrijf.	2	2	4	hoog
9	Sociale zaken	Het risico dat door de medewerker te hoge uitkeringen/vergoedingen aan 'bevriende' cliënten worden verstrekt met als gevolg financieel voordeel voor de medewerker en/of burger.	2	2	4	hoog

10	Sociale zaken	Het risico dat door de medewerker valse cliënten worden opgenomen in de uitkeringenadministratie met als gevolg financieel voordeel voor de medewerker en/of zorgaanbieder.	2	2	4	hoog
11	Sociale zaken	Het risico dat WMO consulent ook zorgaanbieder is en 'eigen' facturen goedkeurt die niet in overeenstemming zijn met de geleverde diensten (nevenfunctie en belangenverstrengeling) met als gevolg financieel voordeel.	2	2	4	hoog

BIJLAGE 3 – INSCHALING UITKOMSTEN / BEVINDINGEN BOEKJAAR 2020

In de bijlage zijn van de belangrijkste financiële processen de rating in de heatmap weergegeven. De rating per proces geeft de gemiddelde (risico)score van de individuele bevindingen weer. De rating is bepaald door de score van de prioriteit te vermenigvuldigen met het financiële belang. Voor de onderbouwing van deze inschaling wordt verwezen naar het controlerapport VIC 2019.

Prioriteit	Hoog (3) Actie nodig			F2
	Middel (2) Actie nodig	H2		
	Laag (1) Actie nodig	B1, B2, E1, E2, F1, H1	K1	
Interne controles 2020		Laag (1) <100k	Middel (2) 100k - 1000k	Hoog (3) > 1000k
Financieel belang				

Nr.	Proces	Gradatie risico	Nr.	Proces	Gradatie risico
A	Afvalopbrengsten	nvt	I	Parkeren	nvt
B	Belastingen	laag	J	Personeel	nvt
C	Leges burgerzaken	nvt	K	Levensonderhoud	middel
D	Verhuur	nvt	L	Inkomstenoverdrachten	nvt
E	Grondverkoop	laag	M	Treasury	nvt
F	Inkoop en aanbesteding ³	hoog	N	Grondexploitatie	nvt
G	Jeugd en WMO	nvt	Z	Overige opbrengsten	nvt
H	Leges wabo en openbare ruimte	middel			

Specifieke details en aandachtspunten worden nader uitgewerkt in de individuele controleplannen en worden daarmee betrokken in de verbijzonderde interne controle.

De processen die in de groene vlakken vallen worden als laag risico geschat. De oranje vlakken als hoog risico en de rode vlakken als significant risico. Deze uitkomst is vertaald naar de tabel in **bijlage 4**, kolom 10.

³ Waarbij Europese aanbesteding (F (EA)) apart is genoemd en een hoog risico heeft. De reguliere uitkomsten zijn 'laag'.

BIJLAGE 4 – IMPACT RISICOFACTOREN OP PROCESNIVEAU

In deze bijlage is per proces de impact van diverse risicofactoren bepaald en onderverdeeld naar een inschatting laag, hoog en significant. Deze inschatting is grotendeels gebaseerd op ervaringen van en inschattingen van de verbijzonderde interne controle. Voor een aantal factoren wordt verwezen naar andere bijlagen (zie hiervoor onderstaande tabel en verklarende legenda).

Proces		Impact			Kans												Eind score
		Omvang	M	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
A	Afval	€ 3	6	f	H	L	H	L	L	H	L	H	L	H	L	H	
B	Belasting	€ 94	6	f	H	L	L	H	L	L	L	H	L	H	L	H	
C	Leges BZ	€ 2	6	f	H	L	L	L	L	L	L	H	L	L	L	L	
D	Verhuur	€ 18	6	f	L	L	L	L	L	H	L	H	L	L	L	H	
E	Grondverkp	€ 156	6	f	H	L	L	L	L	L	H	H	L	L	L	H	
F	Inkoop	€ 254	6	f	H	L	L	L	L	H	H	H	H	H	H	H	
G	J&W	€ 72	6	f	H	H	H	L	L	H	L	L	H	H	L	H	
H	WABO	€ 12	6	f	H	L	L	L	L	L	L	H	L	L	L	H	
I	Parkeren	€ 12	6	f	L	L	L	L	L	L	L	H	L	L	H	L	
J	Personeel	€ 157	6	f	L	L	L	L	L	L	H	H	L	L	L	L	
K	W&I	€ 120	6	f	H	H	L	L	L	L	L	H	L	H	L	H	
L	Subsidies	€ 179	6	f	H	L	L	L	L	L	L	H	L	H	L	H	
M	Treasury	€ 12	6	f	L	L	L	L	L	L	L	H	L	L	L	L	
N	GREX	nvt	6	f	H	H	L	L	L	H	H	H	L	L	L	H	
Z	Opbrengst ov	€ 5	6	f	L	H	H	H	H	L	L	H	L	L	L	H	

Uiteindelijk wordt de score – laag, hoog, significant – in het conclusieveld betrokken in de berekening van het aantal uit te voeren waarnemingen over 2021. De eindscore is een gemiddelde van alle kansen in deze bijlage en is één op één opgenomen in kolom Risk van **bijlage 5**.

Legenda

1. is er sprake van financieel, imago of ander soort risico?
2. wat is de politieke gevoeligheid?
3. wat is de complexiteit (maatwerk of routine)?
4. wat is de complexiteit (homogeen of heterogene massa)?
5. wat is de complexiteit van de wet- en regelgeving?
6. wat is de inschatting van de complexiteit van de verslaggeving?
7. wat is de kans op transacties buiten het proces om?
8. zijn er wijzigingen in processen en mensen?
9. zijn er nieuwe (relevante) ontwikkelingen (zie **paragraaf 3.2**)?
10. wat zijn de procesrisico's (zie **bijlage 1**)?
11. wat is het frauderisico (zie **bijlage 2**)?
12. wat zijn de uitkomsten van vorig jaar / voorgaande jaren (zie **bijlage 3**)?

BIJLAGE 5 – OVERALL RISICOANALYSE (SCOPING)

In deze bijlage worden de uitkomsten van de risicoanalyse (technisch) vertaald naar te controleren aantallen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de tabellen van de accountant. Bij een gegevensgerichte controleaanpak (GG) wordt **bijlage 6** gebruikt en bij een procesgerichte aanpak (PG) zie **bijlage 7**.

Nr.	Proces (uitkomst scoping)	Omvang	M	Scope	Population Size	Risk	Uitkomst tabel GG	Uitkomst VIC PG	Keuze GG/PG
A01	Afvalopbrengsten	€ 3	6	nee	1	H	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
B01	Belastingheffing	€ 97	6	ja	15	H	23	n.v.t.	GG
B02	Belastingvordering	€ 1	6	nee	0	H	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
B03	Belastingheffing ov	€ 0	6	nee	0	H	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
C01	Leges burgerzaken	€ 2	6	ja	1	L	1	n.v.t.	GG
D01	Contract verhuur	€ 13	6	ja	2	H	3	n.v.t.	GG
D02	Grondverhuur	€ 2	6	ja	1	L	1	n.v.t.	GG
D03	Medegebruik	€ 1	6	ja	1	L	1	n.v.t.	GG
D04	Verhuur sport	€ 2	6	ja	1	L	1	n.v.t.	GG
D05	Verhuur overig	€ 3	6	nee	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
E01	Grondverkoop (tuin)	€ 1	6	nee	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
E02	Kostenverhaal	€ 5	6	ja	1	H	2	n.v.t.	GG
F01	Inkoop + aanbesteding	€ 227	6	ja	36	H	52	n.v.t.	GG
F02	Belastingen - lasten	€ 4	6	ja	1	H	2	n.v.t.	GG
F03	Bijdragen GR	€ 27	6	ja	4	H	6	n.v.t.	GG
F04	Bijdrage GR ACF	€ 27	6	ja	4	H	6	n.v.t.	GG
F06J	Inkoop zorg jeugd Stipter	€ 39	6	ja	6	H	9	n.v.t.	GG
F06W	Inkoop zorg WMO Stipter	€ 27	6	ja	4	H	6	n.v.t.	GG
H01	Omgevingsvergunning	€ 0	6	nee	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H02	Leges leidingen	€ 1	6	nee	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
H03	Bouwleges	€ 11	6	ja	2	H	3	n.v.t.	GG
H04	Marktgelden	€ 0	6	nee	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
I02	Baten parkeren	€ 12	6	ja	2	L	2	n.v.t.	PG
J01	Personeelskosten	€ 157	6	ja	25	L	5	n.v.t.	GG
J03	Baten detachering	€ 0	6	nee	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
K01	Levensonderhoud GWS	€ 119	6	ja	19	H	28	n.v.t.	GG
K02	Participatie GWS	€ 1	6	ja	1	H	2	n.v.t.	GG
L01	Algemene uitkering	€ 431	6	nee	68	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
L02	Subsidie - Baten	€ 54	6	ja	9	H	14	n.v.t.	GG
L03	Subsidie - Lasten	€ 98	6	ja	16	H	25	n.v.t.	GG
L03E	Subsidie – Exploitatie	€ 14	6	ja	2	H	3	n.v.t.	GG
L03N	Subsidie lasten niet SUBMOB	€ 3	6	ja	1	H	2	n.v.t.	GG

L03W	Subsidie - Woonlastenfonds	€ 1	6	ja	1	H	2	n.v.t.	GG
L04	Leerlingenvervoer	€ 2	6	nee	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
L05	PGB via SVB	€ 7	6	Ja	1	H	2	n.v.t.	GG
L06W	Subsidies - lasten wmo	€ 25	6	ja	4	H	6	n.v.t.	GG
L07	Subsidies - lasten GR	€ 11	6	ja	2	H	3	n.v.t.	GG
M02	Treasury	€ 12	6	nee	2	L	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
M03	Dividend	€ 1	6	nee	0	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
N	GREX	n.v.t.	6	nee	n.v.t.	H	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
N15	Grondverkopen	€ 150	6	ja	24	H	27	n.v.t.	GG
O	Reserves + voorziening	€ 80	6	nee	13	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Z01	Kapitaallasten	€ 30	6	nee	5	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Z02	Verrekeningen	€ 20 (-/-)	6	nee	3	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Z10	Opbrengst overig	€ 6	6	ja	1	H	2	n.v.t.	GG

BIJLAGE 6 – STEEKPROEFSYSTEMATIEK - BIJ EEN GEGEVENSGERICHT CONTROLEAANPAK -

Voor het bepalen van het aantal waarnemingen bij een **gegevensgerichte** controleaanpak wordt gekozen voor de steekproefmethode van de accountant. Deze methodiek bestaat uit een aantal stappen:

1. Bepaal de financiële omvang op basis van de begroting of definitieve cijfers vorig boekjaar
2. Bereken de massa (*population size*): deze wordt bepaald door de financiële omvang van het proces te delen door de planningsmaterialiteit.
3. Schat het risico in (*reliant on controls i.c.m. lower of higher risk*)
4. Bepaal op basis van de tabel van de accountant het aantal deelwaarnemingen

Zoals toegelicht in het auditjaarplan gaat de verbijzonderde interne controle standaard uit van het steunen op controls (*relying on controls*).

	Not Relying on Controls		Relying on Controls		Significant Risk(!)	
	Lower Risk	Higher Risk	Lower Risk	Higher Risk	Not Relying on Controls	Relying on Controls
Population Size - Multiples of						
1x	1	2	1	1	4	2
2x	2	3	1	1	6	2
3x	2	5	1	2	10	4
4x	3	6	1	2	12	4
5x	3	8	1	3	16	6
6x	4	9	2	3	18	6
7x	5	11	2	4	22	8
8x	5	12	2	4	24	8
9x	6	14	2	5	28	10
10x	6	15	2	5	30	10
15x	9	23	3	8	46	16
20x	12	30	4	10	60	20
25x	15	38	5	13	76	26
30x	18	45	6	15	90	30
40x	24	60	8	20	120	40
50x	30	75	10	25	150	50
100x (*)	60	150	20	50	300	100

In bijlage 5, in de kolom 'uitkomst tabel GG' zijn de aantallen vermeld als wordt uitgegaan van een gegevensgerichte controleaanpak. Deze aantallen volgen uit de bovenstaande tabel.

In de tabel wordt gesproken over een significant risico; dit is en geïdentificeerd en ingeschat risico op een afwijking van materieel belang waaraan, op grond van de oordeelsvorming van de accountant, tijdens de controle bijzondere aandacht moet worden besteed (COS315).

BIJLAGE 7 – SYSTEMATIEK - BIJ EEN PROCESGERICHT CONTROLEAANPAK -

Voor het bepalen van het aantal waarnemingen bij een **procesgerichte** controleaanpak wordt gekozen voor de standaardmethode van accountants. Deze methodiek maakt onderscheidt tussen:

- Laag of hoog risico op een materiële fout (tabel 1)
- Significant risico op een materiële fout (tabel 2)

Voor de toepassing van beide tabellen geldt dat per control een inschatting moet worden gemaakt van het risico dat aan de control is gekoppeld. Als het risico op fouten hoog is, dan wordt uitgegaan van *higher*. Als het risico op fouten laag is, dan wordt uitgegaan van *not higher*.

		Lower Risk of Material Misstatement		Higher Risk of Material Misstatement	
		Risk Associated with the Control		Risk Associated with the Control	
Nature of Control	Frequency of Performance of the Control	Not Higher	Higher	Not Higher	Higher
Manual	Many times per day	10	15	25	35
Manual	Daily	7	10	15	20
Manual	Weekly	5	5	5	8
Manual	Monthly	2	2	2	3
Manual	Quarterly	2	2	2	2
Manual	Annually	1	1	1	1
Automated Controls		Test one instance of each automated control.			

Nature of Control	Frequency of Performance of the Control	Significant Risk of Material Misstatement	
		Risk Associated with the Control	
		Not Higher	Higher
Manual	Many times per day	45	60 ⁺
Manual	Daily	25	40 ⁺
Manual	Weekly	8	10
Manual	Monthly	3	4
Manual	Quarterly	2	2
Manual	Annually	1	1
Automated Controls		Test one instance of each automated control.	

In **bijlage 5**, in de kolom 'uitkomst tabel PG' zijn de aantallen vermeld als wordt uitgegaan van een procesgerichte controleaanpak. Deze aantallen volgen uit de bovenstaande tabellen.